

ІНВЕСТУВАННЯ ТА РЕФОРМУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

*ОНЕГІНА В.М., Д.Е.Н., ПРОФЕСОР
ВІТКОВСЬКИЙ Ю.П., К.Е.Н., ДОЦЕНТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА*

Інвестування є необхідною умовою відтворення, економічного зростання, інновацій. На важливій ролі інвестування у сільське господарство наголошують експерти Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) як у галузь, що займає ключове місце в забезпеченні цілей сталого розвитку [8]. Інвестиції в сільському господарстві важливі, оскільки сприяють економічному зростанню та скороченню бідності, продовольчій безпеці та сталому природокористуванню [9, с. 20].

Сільське господарство в Україні для подолання трансформаційної кризи, її наслідків, забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку потребувало значного нарощення інвестицій, оновлення техніко-технологічної бази. Дослідженню проблем інвестування в сільському господарстві в Україні були присвячені праці М. Кісіля, Ю. Лупенка, О. Захарчука та інших [1,2],

Ю. Лупенко, О. Захарчук обчислили потребу галузі в капітальних інвестиціях до 2025 р. для забезпечення відтворення (73-75 млрд. дол. США), технічної (110 млрд. дол. США) та інноваційної модернізації (150 млрд. дол. США) [2].

Останнє десятиріччя (2009-2018 рр.) спостерігалися процеси нарощення капітальних інвестицій в сільському господарстві в Україні (табл.).

Таблиця

Капітальні інвестиції в сільське, лісове та рибне господарство в Україні, млрд. грн. [4]

Показник	2009	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
інвестицій, млрд. грн	9,4	16,5	18,9	18,6	18,8	30,2	50,5	64,2	66,1

Та обсяги інвестицій навіть в обсязі 2018 р. за сім наступних років (до 2025 р.) не покривають потреби та є меншими від її

розрахункового обсягу для забезпечення відтворення в 4 рази, для інноваційної модернізації – у 8 разів.

Макроекономічна та політична нестабільність, невизначеність прав власності зумовили зменшення інвестицій в сільське господарство вже у 2019 році. За січень-грудень 2019 року капітальні інвестиції в сільське, лісове та рибне господарство становили 90,0% (у сільське господарство та мисливство – 90,4%) від обсягу попереднього року, у той час як в економіці в цілому 115,5% [5]. Очікування змін внаслідок відміни мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення також негативно позначилися на процесах інвестування в сільське господарство. При тому, що із проведенням реформування земельних відносин, становленням ринку землі очікувався певний позитивний ефект стосовно інвестування [3, 4]. Та лише зняття мораторію без чіткого визначення всіх прав власності на землю не забезпечує підвищення ефективності у використанні ресурсів – об'єктів прав власності. Цей висновок є слідством і теореми Коуза, яка стверджує, що «якщо права власності чітко визначені і трансакційні витрати дорівнюють нулю, то розміщення ресурсів буде ефективним незалежно від змін у розподілі прав власності» [7]. А оскільки права власності залишилися ще нечітко визначеними, то неможна стверджувати про підстави для підвищення ефективності використання земельних ресурсів.

Прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення» від 31.03.2020 р. не забезпечило чіткого визначення всіх прав власності на землі сільськогосподарського призначення. Для позитивного впливу реформування земельних відносин на активізацію інвестування та підвищення продуктивності в сільському господарстві має бути проведена робота із специфікації всього набору прав власності на землю, формуванню комплексу інститутів ринку землі.

Література.

1. Кісіль М. І. Наукові дослідження інвестиційних проблем в аграрному секторі економіки. *Економіка АПК*. 2016. № 6. С. 84-96.

2. Лупенко Ю. О., Захарчук О. В. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку сільського господарства України. *Економіка АПК*. 2018. № 11. С. 9 - 18.

3. Скрипник А. В., Ткачук В. А., Андрющенко В. М., Букін Е. К. Досягнення рівноваги на потенційному ринку землі України в умовах макроекономічної нестабільності. *Економіка АПК*. 2019. № 2. С. 19 - 31.

4. *Onegina* В.М. Вплив реформування земельних та майнових відносин на доходи сільськогосподарських товаровиробників. *Економіка: проблеми теорії та практики*. зб. наук. праць. Дніпропетровськ: ДНУ, 2005. Вип.209. Т. 1. С. 185 – 199.

5. Статистична інформація. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 04.04.2020 р.).

6. Статистичний щорічник «Сільське господарство України» за 2018 рік / Держ. ком. статистики України. Київ: Держстат, 2019. 235 с.

7. *Coase* R. (1960). The Problem of Social Cost. *Journal of Law and Economics*, The University of Chicago Press, Vol. 3. PP. 1-44. [doi:10.1086/466560](https://doi.org/10.1086/466560)

8. FAO (2018). *Transforming food and agriculture to achieve the SDGs. 20 interconnecting actions to guide decision-makers*. Technical Reference Document. Rome. 132 p.

9. FAO (2012). *The State of food and agriculture. Investing in agriculture for a better future*. Rome. 182 p.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ОПТИМІЗАЦІЇ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

**КОЧЕТКОВ О.В. КАНДИДАТ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
КОЧЕТКОВ Ю.О. КАНДИДАТ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК,
ЛУТАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Заходи з підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств в умовах збільшення тиску глобальних проблем в Україні мають бути спрямовані передусім на покращення стану земельних ресурсів, що часто науковці пов'язують із оптимізацією структури землекористування [3, с. 151–191; 4, с. 6;1, с. 8], а для цього необхідно розуміти суть цього поняття.

Учені по-різному трактують поняття «землекористування». Н. Ф. Реймерс визначав землекористування як:

1) порядок, умови і форми експлуатації земель;
2) сукупність земельних ділянок, експлуатованих землекористувачами (адм.) [5, с. 180].

За визначенням Ю. Г. Іванова та Б. І. Кочурова [2, с. 84–88], користування землею на основі усвідомлених загальнозначущих потреб, регульоване законодавчими нормами й організоване територіально, становить процес землекористування.

Українські вчені поняття «землекористування» також визначають як територію, надану в користування господарству,